

Akathist k svaté mučednici Ludmile

921

2021

Se stručnou historickou studií

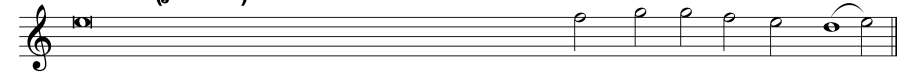
(Návrh akathistu)

Svatá Ludmila (* 860) byla v mládí pohankou. Když se dozvěděla o cyrilometodějské misii na Moravě a její manžel Bořivoj přijal na Moravě svatý křest od sv. Metoděje, zahorela i ona láskou k Ježíši Kristu a touhou stát se křesťankou. Pokřtil ji sv. Metoděj v Čechách. Oba knížecí manželé pak šířili křesťanskou víru, budovali chrámy, pečovali o duchovenstvo. Ludmila byla uchválena vznešeností křesťanské víry a evangelijním soucitem, který projevovala milosrdenstvím k chudým, nasycováním hladových, léčením nemocných. Plnila přikázání Evangelia o lásce k Bohu i člověku. Bohu sloužila horlivou modlitbou, pústy a očistováním své duše od hříchů. Milování bližního projevovala svou pomocí potřebným. Díky její věrnosti misijnímu dílu Cyrila a Metoděje se v Čechách šířilo křesťanství v jeho východní podobě. Pod jejím vlivem byla šířena slovanská východní liturgie, kterou si český lid oblíbil.

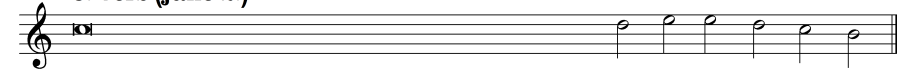
Jako Václavově babičce jí byla poručena výchova budoucího knížete. Matce Václavově, Drahomíře byla svěřena dočasná vláda nad zemí. Obavy Drahomíry z vlivu a oblíbenosti sv. Ludmily ji vedly k dobrovolnému stáhnutí se do ústraní na hrádek Tetín. Drahomíra ji tam však nechala zavraždit († 921). Zázraky, které se staly na jejím hrobě i jinde, a pověst svatosti vedly k jejímu prohlášení za svatou. Ludmila je první českou křesťanskou panovnicí, první svatou v národě českém a je na nebi u Božího trůnu první orodovnicí za Čechy a všechny Slovany.

4. verš (jako 1.)

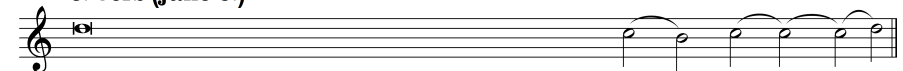
7. Raduj se, pěstitelko východní víry od apoštolů Cyri- la a Me - to - dě - je! __
8. Raduj se, která sis přála jediné sloužit Bohu až do kon-ce svých dnů! __
9. Raduj se, hrdinko duchovního zápasu, ve ctnos-tech do - ko - na - lá! __
10. Raduj se, vzácná perlo do koruny nebeské- ho Krá - le vsa - ze - ná! __
11. Raduj se, slitovná Ludmilo, pomíjivé jmě- ní roz - dá - va - jí - cí! __
12. Raduj se, Kristu podobná, soužení a muka pokor- ně při - jí - ma - jí - cí! __

5. verš (jako 2.)

7. Raduj se, která jsi blahodatným ohněm víry zažehla srd - ce Vác - la - vo - vo! __
8. Raduj se, zbožná v životě, mírná a laskavosti plná, rych- le po - má - ha - jí - cí! __
9. Raduj se, kněžno, změkčující tvrdá lidská srdce k po- zná - ní lás - ky Bo - ží! __
10. Raduj se, urozená, pústem ozdobená, zlato očištěné ve výh - ni mu - čed - nic - tví! __
11. Raduj se, skrytou modlitbou si nepomíjivý poklad v ne- bi u - klá - da - jí - cí! __
12. Raduj se, hvězdo jitřní, nebeská ochránkyně všech věr- ných od - ka - zu tvé - mu! __

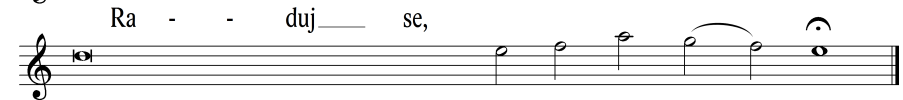
6. verš (jako 3.)

7. Raduj se, uvádějící ho na cestu svatosti a darující ná- ro - du o - chrán - ce! __
8. Raduj se, šlechtná paní, k nuzným slitovná a k Bohu i li- du pl - ná lás - ky! __
9. Raduj se, východní paprsku úsvitu, jitřní zvěstovatel- ko Slun - ce Kris - ta! __
10. Raduj se, na zemi blahoslavená, v nebi blažená a za lid při - mlou - va - jí - cí! __
11. Raduj se, o Kristu jsi ztrátou života svědčila, duši pro věč - nost spa - si - la! __
12. Raduj se, zastánkyně, pravoslavným křesťanům Bo- hem da - ro - va - ná! __

7. verš každého ikosu

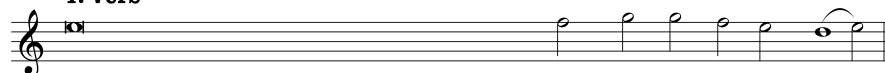
kněžno Ludmilo, mučednice a osvětitel- ko ze - mě če - ské!

Verše na „Raduj se“

Pro 7.—13. ikos

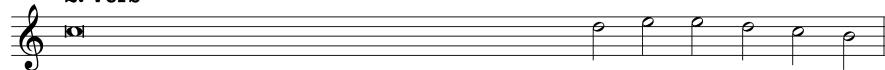

1. verš

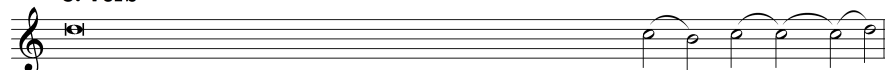
7. Raduj se, Ludmilo, první ratolesti z moravského ko - ře - ne ra - ší - cí! __
 8. Raduj se, štedrá matko chudých, oporo chro - mých, o - ko sle - pých! __
 9. Raduj se, vyznavačko Boží Trojice, neboť jsi získa - la svůj lid pro Kris - ta! __
 10. Raduj se, záštito svaté víry Metodějovy, tvé jméno je kle - no - tem Če - chů! __
 11. Raduj se, tvá schránka byla obdařena svatostí do - svěd - če - nou zá - zra - ky! __
 12. Raduj se, tvé uctívané svaté tělo do Prahy pře - ne - se - no by - lo! __

2. verš

7. Raduj se, vychovatelko blaženého Václava, ra - to - les - ti dru - hé!
 8. Raduj se, utěšitelko vdov a sirotků, netouží - cí po svět - ské slá - vě!
 9. Raduj se, šířitelko vznešené víry v zemi divoké a na pou - šti ne - ví - ry!
 10. Raduj se, ochránkyně Kristu věrných, jsi vzácným my - rem ší - ří - cím vů - ni!
 11. Raduj se, zanechala jsi nám ostatky vydávající vzác - nou vů - ni du - chov - ní!
 12. Raduj se, tvé proslavení ozdobeno bylo divy a u - zdra - ve - ním ji - no - cha!

3. verš

7. Raduj se, přítelkyně poustevníka Ivana Českého, ra - to - les - ti tře - tí! __
 8. Raduj se, která jsi uhnula z cesty mocichtivým a uchýlila se do ú - stra - ní! __
 9. Raduj se, otevírající dveře své prosícím i modlitbám našim stá - le na - slou - cháš! __
 10. Raduj se, hlubino pokání, stoupala jsi k Bohu jako kadilo o - bě - ti čis - té! __
 11. Raduj se, denice, zjevila jsi na hrobě svém ohnivé světlo Bo - ží bla - ho - da - ti! __
 12. Raduj se, šatem blahodati Ducha oděná, tělo jsi před tle - ním u - chrá - ni - la! __

Akathist k svaté mučednici Ludmile

Kondak 1.

zešla jsi nad zemí českou jako hvězda jitřní,
 svatá mučednice Ludmilo, Bohem vyvolená
 pochodni, povoláná z pohanského pokolení. Ty jsi
 rozptýlila tmu služby démonickým božstvům
 v české zemi a osvětila ji světlem Božské víry
 Kristovy. Jsi kvítkem duchovního jara, protože
 k nám uvádíš milost Boží, vždyť jsi první mezi
 svatými země naší. Ač tebe i slovanskou boho-
 službu chtěli někteří uvrhnout v zapomnění, pře-
 ce zde dodnes vzýváme tvou svatost. Majíc nyní
 smělost před Hospodinem, neustávej se přimlou-
 vat za nás, duchovní dítko svá, abychom vysvobo-
 zení byli od všelikého soužení a jsouce upevnění
 ve víře, takto po všechny časy velebili tebe:

**Raduj se, kněžno Ludmilo, ✧ mučednice
 a země české hvězdo jitřní!**

Ikos 1.

Andělů i lidí Tvůrce, chtěje vyvést český lid
 z temnoty modlářství ke světlu pravdy, vyhlédl si
 tebe, kněžnu, již v době mládí, aby stala ses vyko-
 navatelkou úradku jeho Božské vůle. Úsilím
 svým v horlivé zbožnosti kypřila jsi drsnou a neú-
 rodnou půdu srdcí českých, aby vypěstěn tu byl
 vinohrad Páně. Rosou modliteb dosud svlažuješ

zdejší kraje, aby česká země nevyprahla. Byla jsi zde první matkou věřících, abys na nebi první byla jejich přímluvkyní. Za to oslavujeme Stvořitele a tebe velebíme:

Raduj se, nádobo many Božského Ducha, přímluvkyně za duše naše!

Raduj se, první česká panovnice, do Bohem upředěného šatu křtu oděná!

Raduj se, révo, z níž Čechům vyrašila ratolest pravoslavné víry!

Raduj se, Evangelie uchvácená, v lásce dokonalá, ve víře pevná!

Raduj se, krásná holubice, která jsi nadšeně vzlétla do výšin Pravdy!

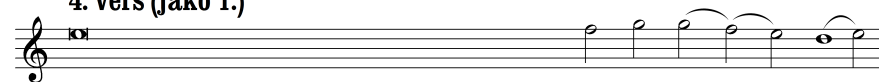
Raduj se, samaritánko, která jsi nám naplnila pohár spásy!

Raduj se, kněžno Ludmilo, ✧ mučednice a země české hvězdo jitřní!

Kondak 2.

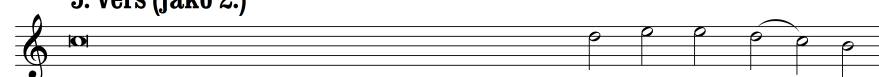
Poznala horlivá Ludmila nicotnost bezduchých model, když se dozvěděla o požehnaném dílu svatého Metoděje, apoštola Slovanů, jenž přišel z Východu do končin našich. Tehdy vzplanulo její srdce láskou ke Kristově víře. Vyslechla jako med plynoucí kázání Metodějovo

4. verš (jako 1.)

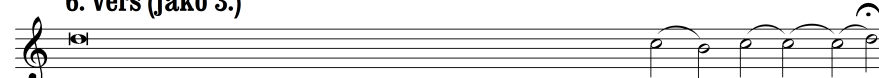
1. Raduj se, Evangelie uchvácená, v lásce dokonalá, ve ví - ře pev - ná! __
2. Raduj se, východní vánku, přinášející k nám slovan- skou bo - ho - služ - bu! __
3. Raduj se, Magdaléno, která jsi plamenem evangeli- a srd - ce za - žeh - la! __
4. Raduj se, stavitelko stánků Božích, neboť je posvě- til sva - tý Me - to - děj! __
5. Raduj se, svíce, zářící lidu jako maják nad bouřícím mo - řem ci - zí ví - ry! __
6. Raduj se, matko věřících, pomáhající duchovenstvu ví - ru roz - hoj - nit! __

5. verš (jako 2.)

1. Raduj se, krásná holubice, která jsi nadšeně vzlétla do vý - šin Prav - dy!
2. Raduj se, ženo apoštolská, podporující kněžstvo Me - to - dě - jo - vo!
3. Raduj se, nebeským ohněm demony jako sodom- ské spa - lu - jí - cí!
4. Raduj se, mučednice, neboť do nich ukládal ostatky sva - té - ho Kli - men - ta!
5. Raduj se, paprsku z ráje, vkládající nebeský pokoj do na - šich du - ší!
6. Raduj se, všemi ctěná, neboť Boha ctíš. Pověsti zlé ne - mu - síš se __ bát!

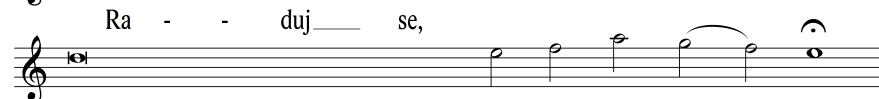
6. verš (jako 3.)

1. Raduj se, samaritánko, která jsi nám naplnila po- hár __ spá - sy! __
2. Raduj se, zbožná zakladatelko prvního českého chrámu mi- si - e by - zant - ské! __
3. Raduj se, která jsi zápaly pohanské uhasila a běsy silou Kří - že vy - hna - la! __
4. Raduj se, doufající v Boha, vzpoury lidí ďáblem vzbouřených ses ne - dě - si - la! __
5. Raduj se, anděli, posle Boží, zvěstující Čechům evangeli- um Kris - to - vo! __
6. Raduj se, která na spásu věřících dbáš a ďábla, knížete zmat - ku, pře - má - háš! __

7. verš každého ikosu

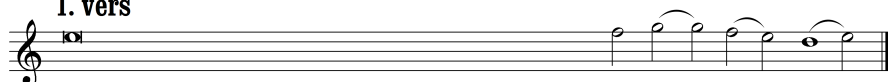
kněžno Ludmilo, mučednice a osvítitel- ko ze - mě če - ské!

Verše na „Raduj se“

Pro 1.—6. ikos

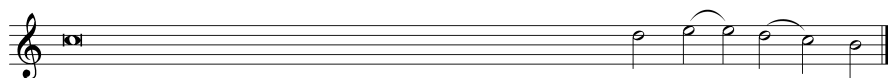

1. verš

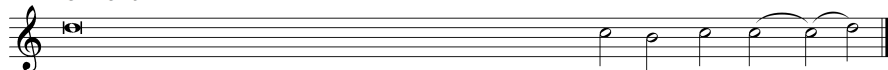
1. Raduj se, nádobo Božské many, přimluvkyně u Boha za du - še na - še! —
2. Raduj se, vysoko vzletající, horlivá pro Hospodi- na zá - stu - pů! —
3. Raduj se, Marie u nohou Kristových a naslouchající kázá- ní Me - to - dě - jo - vu! —
4. Raduj se, s Bořivojem v Praze budující chrám Bo- ho - ro - di - ce! —
5. Raduj se, včelo, odlétla jsi od pohanského dýmu k nekta- ru ví - ry v Je - ží - še! —
6. Raduj se, slitovná paní, která skutky milosrdenství hor- li - vě — ko - náš! —

2. verš

1. Raduj se, první česká panovnice, do Bohem upředěného ša- tu křtu o - dě - ná!
2. Raduj se, rozbřesku, budovatelko prvních Božích chrá- mů v ze-mi na - ší!
3. Raduj se, která sis osvojila učení Cyrilovo bránícího slo- van-skou bo-ho-služ-bu!
4. Raduj se, matko svých dětí, ctitelko nejsvětější Panny a Bo - ží Mat - ky!
5. Raduj se, tvrzi víry, opevněná slovy Pána: „Neboj se, ma - lé — stá-deč-ko!“
6. Raduj se, ovečko po pravici, pocestné hostící, almužny u - dě - lu - jí - cí!

3. verš

1. Raduj se, révo, z níž Čechům vyrašila ratolest pra- vo - slav - né ví - ry! —
2. Raduj se, srdce hořící ohněm křesťanství, na Moravě za - že hnu - tým! —
3. Raduj se, která jsi poučení o čistotě a ctnostech v srd- ci svém sklá - da - la! —
4. Raduj se, v soucitu neohraničená, ctitelko nebes- kých moc - no - stí! —
5. Raduj se, jasná hvězdo, ukazující směr k pravé víře a slá - vě Bo - ží! —
6. Raduj se, paní velkého soucitu, milost v bédách trpícím pro - ka - zu - jí - cí! —

a dozvěděla se, jak Cyril obhájil slovanskou bohoslužbu slovy žalmu: „Všeliký duch chval Hospodi-na!“ Dle poučení apoštola moravského zřekli se s manželem Bořivojem pohanského modlářství a zlých duchů v modlách sídlících a přijali svatý křest z rukou Metodějových. Jakmile vystoupila znovuzrozena z očistné lázně křestní, zapěla Kristu, Spasiteli svému:

A l l e l u j a !

Ikos 2.

Po tomto svém duchovním obrození, svatá Ludmilo, cenila sis křesťanství východního jako perly nad všechny poklady vzácnější. Ihned po návratu Bořivoje z Moravy dali jste společně vystavět na Levém Hradci ke cti svatého Klimenta první zdejší chrám. Zde se usadil ctihodný kněz Kaich vyslaný do Čech Metodějem. Tady se poprvé u nás otevřel nevysychající pramen živé vody pravé víry Kristovy. Odtud se vaší péčí začala rozlévat po zemi české řeka učení svatých Cyrila a Metoděje, libozvučně zurčící východní bohoslužbou slovanskou. Proto tě chválíme i my, zpívající:

Raduj se, vysoko vzletající, horlivá pro Hospodi-na zástupů!

Raduj se, rozbřesku, budovatelko prvních Božích chrámů v zemi naší!

Raduj se, srdce hořící ohněm křesťanství, na Moravě zažehnutým!

Raduj se, východní vánku, přinášející k nám slovanskou bohoslužbu!

Raduj se, ženo apoštolská, podporující kněžstvo Metodějovo!

Raduj se, zbožná zakladatelko prvního českého chrámu misie byzantské!

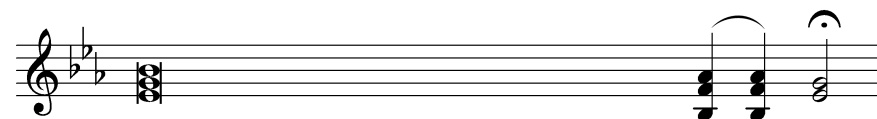
Raduj se, kněžno Ludmilo, ✧ mučednice a země české hvězdo jitřní!

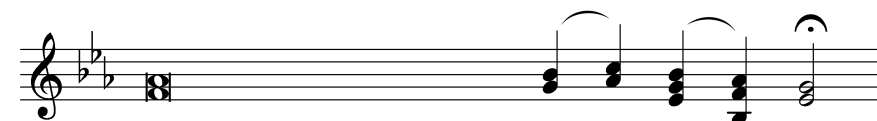
Kondak 3.

Se zlostí hleděl ďábel a temní služebníci jeho na příchod křesťanství do země, která byla dosavad jejich državou. Prchali démoni a jejich služebníci kvapně brali se odtud. Jako kdysi rozhorlený Eliáš bořila Ludmila modlářská obětiště. Pohané znejistěli. Čemu ve svém duchovním zatmění ke své škodě sloužili, bylo ochromeno. Kraj český se duchovně zachvěl, když vstoupila víra Kristova v plné síle a zaskvěla se ve své slávě. Vláda démonů se zhroutila v prach, modly se kácely, nečisté pohanské zápaly pohasly. Čechové doposavad jako němí, osvobození z pout ďábla, náhle promluvili k Bohu slovanskou byzantskou liturgií, radostně volajíce:

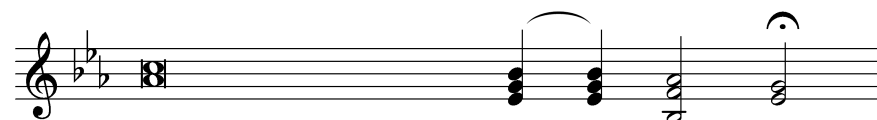
A l l e l u j a !

1. s horoucí láskou přijala jsi světlo pravoslavné víry Kris - to - vy,
2. a světlem svatosti své den pravé bohoúcty
v české zemi jsi zapo- ča - la.
3. světlo slepých, utěšitelko zarmou- ce - ných,
4. zavláží milostivě srdce lidu svého
ve víře netečná a sklí- če - ná,
5. nedejž nám zahynouti od nepřátel na - šich.

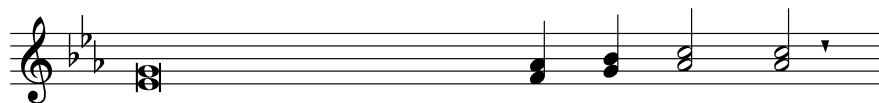

1. aby slovanskou liturgií chvá - lil Bo - ha.
2. Kristovu pravoslavnou ví - ru vý - chod - ní.
3. starostí o chudé ukazovala jsi vzor křes - tan - ský.
4. následovala až ke svědectví mu - čed - nic - tvím.
5. u Nejvyššího přimlou- vej se za lid svůj.

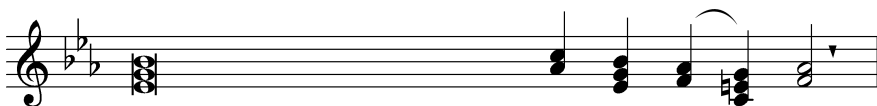
1. mučednice Lud - mi - lo,
2. a jako krásná holubice jsi k ne - bi vzlét - la;
3. za uctíva- jí - cí te - be.

Tropar sv. Ludmile ke dni 16. září *(1. hlas – troparový)*

1. Zanechavši temnotu	mo - dlo - služ - by,
2. zjevila ses, Ludmilo, jako	hvěz - da jitř - ní,
3. Matko chudých, podpora	o - chro - me - ných,
4. rosou modliteb svých před	Hos - po - di - nem
5. a zjasnivši	o - či na - še,

Tropar sv. Ludmile ke dni 21. října *(2. hlas – troparový)*

1. Dala jsi promluvit němé duši	své - ho ná - ro - da,
2. Od Metoděje z Moravy jsi mezi	Če - chy u - ved - la,
3. Ludmilo, neúnavná v pústech a	na mod - lit - bách,
4. Krista ukřižovaného jsi jako	věr - ná o - več - ka
5. Duši svou odevzdavši do rukou nebe-	ské - ho Že - ni - cha,

Kondak sv. Ludmile *(4. hlas – stichirový)*

1. V utrpení svém zazářil	la jsi skvost - ně,
2. prolitím své krve ses	o - krás - li - la
3. přimlouvěj se	te - dy stá - le,

Ikos 3.

Kristus vkročil a padli démonové. Otřásaly se v hlubinách základy moci ďáblovy. Zarmoutilo se peklo. Zápach neřestí odvanul a vůně ctností se šířila. Mámení démonů uvadlo, mlha klamu byla roztrhána vanutím Svatého Ducha. Nad touto zemí vzešlo slunce Kristovo oslnivým rozbřeskem a zaskvěly se svaté hvězdy duchovního nebe. Děkujeme tobě, Ludmilo, která jsi s Bořivojem pravému křesťanství z Východu otevřela cestu do naší země. Na úsvitu duchovního dne ti čeští křesťané zapěli:

Raduj se, Marie u nohou Kristových a naslouchající kázání Metodějovu!

Raduj se, která sis osvojila učení Cyrilovo bránícího slovanskou bohoslužbu!

Raduj se, která jsi poučení o čistotě a ctnostech v srdci svém skládala!

Raduj se, Magdaléno, která jsi plamenem evangelia srdce zažehla!

Raduj se, nebeským ohněm demony jako sodomské spalující!

Raduj se, která jsi zápaly pohanské uhasila a běsy silou Kříže vyhnala!

Raduj se, kněžno Ludmilo, ✧ mučednice a země české hvězdo jitřní!

Kondak 4.

Sastesklo se ďáblu trůnícímu v podsvětí po jeho vládě nad českou zemí. Tento nepřítel pokolení lidského, had starý, od samého počátku světa až do dnešní doby neustává rozsévati semeno nesváru do srdce lidu jednomyslného, seje pýchu mezi pokoru a nenávist mezi lásku. Satan trpce nesl, že je mu odnímán lid, který mu dříve byl poroben, a že jsou Čechové získáváni pro pravého krále, Krista Pána. A tak ten, který všechny rozděluje a jehož jméno je pomlouvač, roznítil mezi Čechy vzpouru proti Bořivojovi; poštvál je, takže povstávají proti němu, snaží se ho ze země vypudit a pokoušejí se ho i života zbavit. Kníže tedy s blaženou Ludmilou uchýlili se znovu na Moravu, a díky prozřetelnosti Boží osvojili si zde celou vznešenost učení evangelia Kristova, jemuž tam společně oddaně zpívali:

A l l e l u j a !

Ikos 4.

Zbožný Bořivoj prodlévaje na Moravě, Bohu všemohoucímu slib učinil: „Jestliže mne Pán přivede se ctí zpět do vlasti české, postavím za to basiliku v čest blahoslavené Matky Boží a neporušené Panny Marie.“ Když se pak řízením Božím vskutku vrátil na stolec svůj, hleděl bez prodlení splnit slib. Na samém hradě Praze kníže

spirace ke dvěma veršům akathistu převzata i z předmluvy V. Chaloupeckého, který v ní píše jednak o tom, že sv. Ludmila byla „nejhorlivější propagátorkou nové víry a pravou ochránkyní mladého křesťanství Metodějova“, které však „po rozchodu církve východní a západní roku 1054 pokládáno bylo za věc nedovolenou a za kacírství“. A dále pak tam píše, jak „měla být její úcta nyní přivedena k zapomenutí“ a sám latinský „pražský biskup Heřman odbyl abatyši z kláštera sv. Jiří, kde Ludmila byla pohřbena, hněvivými slovy: »Nemluv mi, paní, o její svatosti!«“)

Použito bylo i několik veršů ze současného ruského akathistu sv. Ludmile, který je však jinak dosti obecného obsahu. Dále byly do textu zapracovány ještě fragmenty z některých dalších legend. Formulace a teze používané ve 3. kondaku a následujícím ikosu jsou volně převzaty (a uzpůsobeny) z různých životů svatých, z minejních služeb některým svatým i z díla svatých Otců.

V roce 1100. jubilea mučednického zesnutí sv. kněžny Ludmily

Brožura ke stažení: www.download.pravoslavi.cz

*V Jihlavě na svátek sv. Ludmily
2009—2013—2021—23 (verze 2,4)*

Vysvětlivka k notaci akathistu: jsou zde dvě šestice notací (první pro zpěv šesti veršů 1.—6. ikosu, druhá pro zpěv 7.—12. ikosu). Každá ze šesti za sebou jdoucích notových osnov je k jednomu z šesti za sebou jdoucích veršů ikosu (celkem má každý ikos šest veršů a sedmý závěrečný, pokaždé stejný). Pořadové číslo ikosu je vyznačeno číslicí pod notovou osnovou (v obvyklých případech tato číslice označuje číslo verše, zde je však číslo ikosu). Takže se při zvěvu např. třetího ikosu zpívá postupně pod každou z první šestice notací třetí verš (10. ikos jsou 10. verše 2. šestice).

konečně byla vyňata, jevila se tak celá a pevná, jako by téhož dne byla utkána. Této zkoušce ohněm byl přítomen i kronikář Kosmas, který o tom píše: »Tímto zřejmým zázrakem byli jsme – biskup i my všichni – tak překvapeni, že jsme ronili radostí slzy a vzdávali díky Kristu«. (*Kosmova kronika česká*)

Požadavek latinské církve, která převládla v naší zemi, na zapomenutí sv. Ludmily se „bolestně dotýkal české duše, která tím měla být připravena o svou první světicí. Proti této snaze píše autor Homilie o svaté Ludmile („*Factum est...*“ z konce 11. stol.), který je už srozuměn s tím, že je nutno zapomenout na to, že Ludmila přijala křest od sv. Metoděje a že mu byla oddána celou vroucností své křesťanské duše. Mají se však kvůli tomu Češi zřítí své první prostředkyně a ochránkyně u trůnu nebeského? Proti tomu se bouří srdce autora homilie a nadšenými slovy ji velebí a hájí zbožné uctívání sv. Ludmily. Vznik této homilie souvisí patrně se zánikem slovanské bohoslužby (*myslí se na oficiální rovině církevního života; pozn. naše*), a církevním kruhům na pražském biskupství jistě nebylo neznámo, že sv. Ludmila byla nejhorlivější propagátorkou nové víry a pravou ochránkyní mladého křesťanství Metodějova“. (*Píše Chaloupecký.*)

Sv. Ludmila je vůbec prvou slovanskou světicí, kterou uctívají všichni pravoslavní Slované. (Z římských katolíků se k ní hlásí pouze Češi.)

Poznámka editora

Při sestavování akathistu (2007) se původně vycházelo se akathistu sestaveného achimandritou Sávou (Opava 1977). Ten však byl zásadně přepracován na základě dochovaných agiografických popisů života sv. Ludmily; z původního Sávova textu byly tedy nakonec použity jen zlomky a většina zde předkládaného textu je vystavěna hlavně na úryvcích ze čtyř starých českých legend:

- 1. „Umučení svaté Ludmily.“ Latinské zpracování legendy o svaté Ludmile – podle staroslovanské legendy, sepsané v Čechách na sklonku doby svatého Václava (v překladu Bohumila Ryby).
- 2. „Život a umučení svatého Václava a báby jeho svaté Ludmily.“ Od Kristiána, mnicha kláštera břevnovského, sepsaný latinsky v letech 993–996 (v překladu Jaroslava Ludvíkovského).
- 3. „Druhá staroslověnská legenda o svatém Václavu.“ Z konce 10. století (v překladu Josefa Vašici).
- 4. „O svaté Ludmile.“ Homilie hájící úctu svaté Ludmily z konce 11. století („*Factum est...*“ v překladu Jaroslava Ludvíkovského); odtud také pochází většina textu závěrečné modlitby akathistu. (Zde byla in-

s Ludmilou vystavěli chrám zasvěcený nejblaho-slavenější Panně Marii a archandělu Gabrielovi. Stali se tak prvními budovateli míst svatých, shromažďovateli kněží a šířiteli víry křesťanské tenkrát, na počátku všeho. Vznešená Ludmilo, ty jsi svými ctnostmi ještě nad svého muže vynikala, stavši se vpravdě svatou služebnicí Kristovou. Proto ti zpíváme:

Raduj se, s Bořivojem v Praze budující chrám Bohorodice!

Raduj se, matko svých dětí, ctitelko nejsvětější Panny a Boží Matky!

Raduj se, v soucitu neohraničená, ctitelko nebeských mocností!

Raduj se, stavitelko stánků Božích, neboť je posvětil svatý Metoděj!

Raduj se, mučednice, neboť do nich ukládal ostatky svatého Klimenta!

Raduj se, doufající v Boha, vzpoury lidí ďáblem vzbouřených ses neděsila!

Raduj se, kněžno Ludmilo, ✧ mučednice a země české hvězdo jitřní!

Kondak 5.

Moc Nejvyššího dopustila záhy na pravoslavnou víru zkoušku ohněm, když se brána

české země otevřela cizímu duchovenstvu, které se víře slovanské cyrilometodějské vysmívalo. Lid naší země však toužil zachovat si vznešené učení Metodějovo a miloval duchovní sílu východní bohoslužby slovanské. Svatá Ludmila upevňovala ve svém lidu povědomí o pravé víře a neporušené zbožnosti z Východu, a díky vzdávala za tento nebeský dar, zpívajíc ve zdejších chrámech:

A l l e l u j a !

Ikos 5.

Jelikož jsi měla mysl i srdce osvěcené moudrostí shůry, neohrožená Ludmilo, vedla sis statečně a nelekala se meče v ruce cizáků, taseného k boji proti východním křesťanům v Čechách. Nedala ses zviklat ve své věrnosti východní křesťanské víře, i když mocní ze západu nazývali tebe a tvé stádce „špatnými křesťany“. Ty jsi však povzbuzovala lid, který Bohu sloužil řečí slovanskou a obřadem Metodějovým, i nadále jsi pro něj budovala chrámy Páně a krásnila příbytky Boží. Vděčný zástup českých pravoslavných křesťanů zpíval tobě jedním ústý a jedním jazykem:

Raduj se, včelo, odlétla jsi od pohanského dýmu k nektaru víry v Ježíše!

Raduj se, tvrzi víry, opevněná Kristovým povzbuzením: „Neboj se, malé stádečko!“

ly hořící svíce a pochodně, a také jeden slepec nabyl zraku, když se dotkl země, v níž byla pochována.

Drahomíra se těchto zázračných událostí zhrozila a nechala na tom místě vystavět kostel sv. archanděla Michaela v naději, že pak budou zázraky připisovány jemu a nikoliv Ludmile.

Svatá mučednice se připojila k zástupu Kristových svědků v roce 921 (dle Pekaře v r. 920; dle ruských minejí v r. 928) a církev slaví její památku 16. září.

Když se její vnuk Václav ujal plně vlády, nechal vyzdvihnout ostatky své svaté babičky z hrobu a přenést je do pražské baziliky sv. Jiří. Po otevření hrobu se podivili, že její svaté ostatky, vlasy i oblečení nebyly porušeny tlením. Tato translace (přenesení svatých ostatků) byla zároveň aktem její kanonizace (svatořečení). (Stalo se 19. října, kdy bylo tělo nalezeno, a 21. října, kdy bylo doneseno do Prahy, pět let po jejím umučení.)

První *Život sv. Ludmily* byl napsán staroslověnsky. Agiografické popisy jejího života jsou většinou psány už jako obhajoba svatosti a úcty sv. Ludmily před tlakem západního latinského křesťanství, a zároveň jako obhajoba slovanské bohoslužby. V. Chaloupecký píše (*v předmluvě k Homilii o sv. Ludmile „Factum est“ z konce 11. stol.*) jednak o tom, že sv. Ludmila byla „nejhorlivější propagátorkou nové víry a pravou ochránkyní mladého křesťanství Metodějova“, které však „po rozchodu církve východní a západní roku 1054 pokládáno bylo za věc nedovolenou a za kacířství“. A dále pak tam píše, jak přestože „Ludmila již v 10. století stejně v církvi západní jako v církvi východní byla uznávána za světici, měla být její úcta nyní přivedena k zapomenutí“. K tomu se vztahuje z pozdější doby tato zajímavá zpráva (stručně zmiňovaná i Chaloupeckým): Třetího října 1100 byl svěcen nový kostel sv. Petra a abatyše Windelmuth předložila pražskému biskupovi Hermanovi mezi ostatky určenými pro oltářní schránku, také část závoje sv. Ludmily. Nato biskup rozhorleně reagoval: »Paní, nemluv mi o její svatosti, nech stařenku, ať odpočívá v pokoji.« K tomu abatyše pravila: »Nemluv, pane, nemluv tak; neboť Bůh pro její zásluhy mnoho velikých věcí denně činí.« Vhodil tedy biskup látku na uhlí sálající plameny. Kupodivu! Obláček kouře a plámenek vyšlehl kolem látky, ale nic jí neuškodil. A k zvětšení zázraku přispěla i ta věc, že pro silný žár nebylo možno látku dlouho vyjmouti z plamenů; a když

moravském, že to byl „křesťan řeckého vyznání“ (*starobylá staroslověnská legenda*).

Sv. Ludmila se stala horlivou křesťankou. Po zesnutí sv. Metoděje, když byli jeho učedníci na Moravě persekuováni a nakonec vyhnáni, odešli jistě někteří do Čech, kde byli vlídně přijati a zapojili se do rozšiřování a upevňování slovanské bohoslužby.

O tom, jak velice si sv. Ludmila slovanskou liturgii a vzdělanost oblíbila, svědčí to, že svého vnuka Václava dala učit od kněze nejprve „knihám slovanským“ a teprve později latině.

Bořivoj brzy zemřel (r. 888), a tak první vzdělavatelkou dobrého zákona v Čechách byla kněžna Ludmila. Již s manželem postavila mnoho chrámů, shromáždila kněze, podporovala chudinu a ujímala se opuštěných a nešťastných. Vlady se ujal jejich první syn Spytihněv, který vybudoval chrám sv. apoštola Petra na Budči. Když zemřel, na trůn usedl druhý syn Ludmily Vratislav, který zahájil stavbu basiliky sv. Jiří na Hradě pražském (jejího dokončení se však už nedožil), a oženil se s Drahomírou. Po jeho nečekané smrti (asi ve 33 letech věku) stal se jeho právoplatným nástupcem Ludmilin vnuk Václav (první syn Vratislavův), nad jehož výchovou bděla. Václav, řádně ke svému povýšení na stolec knížecí zvolen, byl povolán na Pražský hrad v jinošském věku a velmožové se rozhodli svěřit ho (i bratra jeho Boleslava) do výchovy Ludmile, dokud nedospěje.

Matka Václavova – Drahomíra – v důsledku intrik na knížecím dvoře (v domnění, že Ludmila uplatňuje vliv na Václava a na vládu v zemi proti Drahomíře) byla zachváčena podezřívavostí a nenávistí vůči Ludmile, která proto opustila Prahu a uchýlila na tetínské hradiště. Tam ji však dala Drahomíra dvěma svými bojary zavraždit. Mučednice prosila své vrahy o stětí mečem, aby byla její krev prolita stejně jako krev dávných mučedníků; oni ji však zardousili jejím závojem. Tak zemřela sv. Ludmila 16. září mučednickou smrtí ve stáří 60 (61) let.

Sv. Ludmila byla podle Kristiánovy charakteristiky žena plná všelikých plodů dobrotivosti, štedrá v almužnách, v bdění neúnavná, zbožná modlitebnice, v lásce dokonalá, patronka duchovenstva, matka sirotků a těšitelka vdov; navštěvovala neúnavně vězně a ve všech dobrých skutcích byla dokonalá. Nad jejím hrobem se začaly dít zázraky. Podle tradice se tam objevova-

Raduj se, jasná hvězdo, ukazující směr k pravé víře a slávě Boží!

Raduj se, svíce, zářící lidu jako maják nad bouřícím mořem cizí víry!

Raduj se, paprsku z ráje, vkládající nebeský pokoj do našich duší!

Raduj se, anděli, posle Boží, zvěstující Čechům evangelium Kristovo!

Raduj se, kněžno Ludmilo, ✧ mučednice a země české hvězdo jitřní!

Kondak 6.

Když Bořivoj, naplniv dobrými skutky své dny, a po něm i Spytihněv, syn Ludmilin, postaviv mnoho chrámů, ozdoben ctnostmi a pověstí svatosti, odešli ke hvězdám, zůstala pevně stát následovnice Kristova, chrabrá Ludmila. Setrvala až do konce svého života v čistotě tělesné i duševní, své tělo bděním i posty krotila, hříšné vášně rozličnou askezí vykořeňovala, v pokoře se zdokonyvala. Při tom se modlitbou s Pánem spojovala, duši očišťovala a srdce osvěcovala blahodatí Boží. A takto, co je tělesné, do služby tomu, co je duchovní, uváděla. Ukázala se býti svatou, bez poskvrny, nezahanbenou a neochvějně skládající naději v Ježíše Krista, jemuž volá:

A l l e l u j a !

Ikos 6.

Mlékem evangelia jsi sílila a nad hříchem vítězila a hřebem pokání jsi jej probodla. Umrtvila jsi pozemské tělo a všechny vášně: touhu po moci a slávě, po majetku i po slastech. Uprostřed lidí dobrých i zlých jsi neporušeně zachovala, co ti bylo Pánem svěřeno. Svě duševní vášně a tělesné tužby jsi na Kristův kříž přibila, světské žádosti od duše odřala. Ó Ludmilo, spoluukřižovaná s Kristem jsi vůči pokušení hříchu jako mrtvá byla. Pod tíží protivenství jsi neumdlévala, jelikož jsi příkázáním duchovním a pokynům shůry ochotně naslouchala. Vpravdě jsi mohla zvolat k Hospodinu: „Nezapomínám na ustanovení tvá.“ Již za svého života mohla jsi slyšet obdivné pozdravení:

Raduj se, slitovná paní, která skutky milosrdenství horlivě konáš!

Raduj se, ovečko po pravici, pocestné hostící, sklíčené utěšující, almužny udělující!

Raduj se, paní velkého soucit, milost v bédách trpícím prokazující!

Raduj se, matko věřících, pomáhající duchovenstvu víru rozhojnit!

Při první návštěvě Metodějově v Čechách (při níž zřejmě vysvětil vzpomenuť chrám sv. Klimenta /nebo jeho základní kámen?, protože Metoděj přišel do Čech po „krátkém čase“) byla teprve nejpíše pokřtěna sv. Ludmila s mnoha jinými. (*Tak dle „Krátkého sepsání o sv. Cyrilovi a Metoděvi i pokřtění země Moravské a České“; z 3. čtvrtiny 10. stol.*)

Toto je počátek slovanské liturgie v Čechách, která se rychle šíří, a proto se záhy stává ze strany Západu pronásledovanou. Z první čtvrtiny 12. století máme v Kosmově kronice zakládající listinu pražského biskupství, kde se píše, že biskupství (založené v r. 973) má být zřízeno nikoliv podle obřadů nebo zvyklostí bulharského a ruského národa – a bez slovanštiny. (Je to jedno z řady svědectví o tom, jak latinská církev potlačovala byzantsko-slovanské křesťanství, které u nás tehdy bylo v převaze.)

Děkan pražské metropolitní kapituly Hilarius Litoměřický pro nás zachoval úryvek ze zakládající listiny pražského biskupství, kterou napsal papež Jan XIII.: „Posíláme na tvou žádost biskupa a povyšujeme Pražský kostel na katedrální s příkazem, aby bohoslužby byly konány nikoliv podle obřadů Řeků, ale podle ritu církve římské.“ (*Hilarii Litomericensis, S. Ecclesiae Pragensis Decani, 1465*)

Když musel papež výslovným zákazem byzantského ritu zajišťovat prosazení latinského obřadu, je to výmluvný doklad rozšířenosti cyrilometodějského slovanského obřadu v Čechách té doby; zároveň je to názorná ilustrace nesmiřitelného boje, který vedla západní církev proti východnímu křesťanství u nás.

Chrám sv. Klimenta, který byl postaven pro slovanskou misii z Moravy na Levém Hradci, byl nejspíš prvním křesťanským chrámem v Čechách. V souvislosti s Bořivojovou snahou rozšířit křesťanství v Čechách, která narazila na odpor některých pohanů, musel kníže opustit zemi a našel útočiště u knížete Svatopluka. Časem se nepokoje uklidnily a on se mohl znovu vrátit na svůj stolec. V době svého moravského exilu prý učinil posvátný slib, že po návratu do vlasti postaví chrám ke cti přesvaté Bohorodice. A opravdu – po návratu postavil v Praze chrám. Příchod a upevnění křesťanství do Čech je tedy spojen s nadpřirozenou pomocí Matky Boží.

V životopisu sv. Ivana Českého se praví o Bořivoji, knížeti

ka. Jistě to nebyla jen obava před Němci, nýbrž i touha poznat křesťanství v podobě, která dovedla uchvátit celou Moravu. Proto se dal Bořivoj se svou manželkou (a knížecím domem) pokřtít sv. Metodějem (asi v r. 874—9).

Není vyloučeno, že tu sehrál svou úlohu i jiný český světec – sv. Ivan, poustevník, syn knížete Gostomysla z polabských Slovanů, který padl v boji proti Ludvíku Německému, jenž pod záminkou pokřesťanstvení polabských Slovanů zaváděl u nich porobu a poněmčení. Sv. Ivan se setkal s Bořivojem a je možné, že ho varoval před přijetím křtu ze Západu a radil mu nechat se pokřtít od sv. Metoděje, aby český národ nestihl podobný osud, jako polabské Slovany.

Za účelem dalších křtů přijel do Čech i samotný sv. Metoděj. Za této návštěvy bylo přičiněním Bořivoje a jeho horlivé manželky založeno a zbudováno několik chrámů, pro něž sv. Metoděj vysvětil a ustanovil kněze ze svých učedníků. Současně zřídil sv. Metoděj pro výchovu duchovenstva „Křesťanskou akademii“ při chrámu sv. Klimenta na Vyšehradě, která ještě v 11. stol. byla proslulá učeností tamních učitelů; zde se vzdělával i sv. Prokop.

Nejpravděpodobnějším sledem událostí je, že nejprve byl pokřtěn samotný Bořivoj s družinou, který byl v jakési záležitosti na návštěvě u Svatopluka na Moravě, kde mu při hostině nedovolili (podle křesťanských principů), aby seděl za jedním stolem s křesťany. Sv. Metodějovi bylo líto ponížení Bořivojova, který podle obyčeje pohanů seděl při hostině na podlaze, a promluvil k němu o křesťanství. Na otázku Bořivojovu mu odvětil, že jako křesťan by se musel „zřící model a zlých duchů v nich sídlících“ a být „připraven věřit z celého srdce v Boha Otce všemohoucího a jeho Syna jednorozeného Pána našeho Ježíše Krista a Ducha Utěšitele, osvětele všech věřících, nejenom pro světské blaho, ale i pro spásu své duše, aby si získal slavnou palmu věčnosti a stal se účastným společenství svatých v nevýslovné radosti“. Na prosby Bořivojovy a jeho družiny třiceti dvořanů je následujícího dne sv. Metoděj poučil o základech víry, podle obyčeje vykonali půst, a pak je znovuzrodil svatým křtem. (V letech 874—879.) A když je ve víře plně vzdělal, obdaroval ho a nechal vrátit se domů. Dal mu s sebou kněze ctihodného života jménem Kaich; toho v Čechách usadili na hrádku, jehož jméno je (Levý) Hradec, kde založili chrám v čest sv. Klimenta, papeže a mučedníka. Odtud začala misie po České zemi. *(Tak dle Kristianovy legendy z konce 10. stol.)*

Raduj se, všemi ctěná, neboť Boha ctíš. Pověsti zlé nemusíš se bát!

Raduj se, která na spásu věřících dbáš a ďábla, knížete zmatku, přemáháš!

Raduj se, kněžno Ludmilo, ✧ mučednice a země české hvězdo jitřní!

Kondak 7.

Syn Ludmilin druhý, Vratislav, poslal staršího syna svého Václava, hochu myslí jasné, aby byl vzdělán v Písmu a zákonu Božím na hrad zvaný Budeč. Václav bystrého rozumu byl, vše, čemu ho vyučovali, přispěním Ducha Svatého si hluboko do paměti vštípil. Když otec jeho byl z toho světa v časném věku odvolán, Václav je povolán na hrad Praha a na stolec otcovský povýšen. Jelikož byl ještě ve věku jinošském, pojali velmožové moudrý záměr svěřit ho do péče Ludmily, babičky jeho, k další výchově. Václav tak s Ludmilou společně denně zpívali Bohu:

A l l e l u j a !

Ikos 7.

Svatá Ludmilo, vedená oddaností celé své vroucí duše ke svatému Metoději, stala ses po odchodu Bořivoje vůdčí širitelkou víry Čechům nové a záštitou východní bohoslužby slovanské. Proto

jsi Václava nechala vyučit předně v písemnictví slovanském. Do tajemství víry Kristovy jsi ho zasvětila, úzkou cestu Božích přikázání lásky mu zjevila a k poznání pravdy Páně ho přivedla. Vlastní příklad skutků člověka Kristova, života modlitby a ctností, jsi do jeho mladičké duše otiskla. Ve zbožném Václavovi jsi dala slovanskému křesťanství v Čechách novou vznešenou záštitu. Proto slyšíš ode všech vděčné pozdravení:

Raduj se, Ludmilo, první ratolesti z moravského kořene rašící!

Raduj se, vychovatelko blaženého Václava, ratolesti druhé!

Raduj se, přítelkyně ctihodného poustevníka Ivana Českého, ratolesti třetí!

Raduj se, pěstitelko východní víry od svatých apoštolů Cyrila a Metoděje!

Raduj se, která jsi blahodatným ohněm pravé víry zažehla srdce Václavovo!

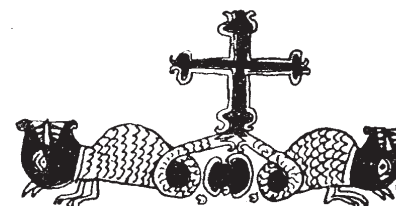
Raduj se, uvádějící ho na cestu svatosti a darující národu ochránce!

Raduj se, kněžno Ludmilo, ✠ mučednice a země české hvězdo jitřní!

Kondak

V utrpení svém zazářila jsi skvostně,
mučednice Ludmilo,
prolitím své krve ses okrášlila
a jako krásná holubice jsi k nebi vzlétla;
přimlouvej se tedy stále,
za uctívající tebe. *(Hlas 4. – stichirový)*

O sv. Ludmile, kněžně a mučednici

V době, kdy na Moravě působil ještě sv. Metoděj, zasedl v Čechách na Přemyslův stolec kníže Bořivoj. Jím začíná vlastně teprve historie českého národa, protože on byl prvním křesťanským knížetem v Čechách. Narodil se asi r. 852 a když mu bylo 22 let, oženil se s dcerou jednoho knížete ze slovanského polabského kmene (Pšovanů, kteří žili na Mělnicku) – Ludmilou. Češi v té době byli ještě pohané a též mladá kněžna byla pohankou.

Z Bavorska se do Čech tlačilo křesťanství prostřednictvím dobytých Němců a vzbuzovalo tudíž u knížat i lidu strach a odpor. (Němci používali šíření křesťanské víry jako záminku pro politickou expanzi.) Zcela jiného rázu byly zprávy o křesťanství, které sem docházely ze sousední Moravy, kde tehdy za mocného knížete Svatopluka spočívalo těžiště politického života našich předků. Bořivoj byl úředním knížetem v Čechách a podřizoval se „králi Svatoplukovi“, jak o tom vypráví Dalimilova kronika.

a bloudili, ale v Božím světle chodili, vždy jasně vědouce, proč jsme na svět přišli a že ke Kristu Pánu kráčíme.

Nechť skrze svatou Ludmilu oslavujeme Ježíše Krista, jenž s Bohem Otcem bezpočátečným a Duchem Svatým, Utěшитelem kraluje, nyní i vždycky, až na věky věkův. Amen.

Pravoslavné modlitební vzývání sv. Ludmily:

Tropar

Zanechavši temnotu modloslužby,
s horoucí láskou přijala jsi světlo pravoslavné víry Kristovy;

zjevila ses, Ludmilo, jako hvězda jitřní,
a světlem svatosti své den pravé bohoúcty v české zemi jsi započala.

Matko chudých, podpora ochromených,
světlo slepých, utěšitelko zarmoucených,
rosou modliteb svých před Hospodinem
zavlaž milostivě srdce lidu svého ve víře netečná
a sklíčená,

a zjasnivši oči naše,
nedejž nám zahynouti od nepřátel našich. *(Hlas 1.)*

Kondak 8.

Kníže temnot chvěl se palčivou bolestí v pekle svém, když viděl, že kvůli pronikavému hvězdnému svitu služebnice Kristovy ubývá temnot nevíry v lidských srdcích. Vnukl tudíž do srdce její snachy Drahomíry, která dosud setrvávala v mraku pohanství, aby zatoužila po smrti Ludmily. Počala pak nespravedlivá žena nenávistnou myšlenku v srdci svém: „Zahubím ji, zdědím vše, co má, a svobodně budu vládnout.“ Blažená mučednice se o tom dozvěděla a nepřejíc si spory mocenské, pravila mírně: Netoužím po vládě a nepřejí si mít ani sebemenší částčku moci. Žádám jen o povolení Bohu sloužit až do skonání svých dnů, abych mu mohla stále zpívat:

A l l e l u j a !

Ikos 8.

Stěmi slovy opustila jsi, tichá Ludmilo, hrad Prahu a přišla na jeden hrádek, který se zve Tetín. Tam ses pokorně odevzdala tišině a hledala mlčení srdce, prohlubovala poznání věcí posvátných a s neutuchající horlivostí prokazovala dobrodiní chudým. Na svou nevědomost ve dnech dávno minulých, kdy ses pohanství ještě oddávala, nyní na Tetíně hořce vzpomínáš a v slzách oplakáváš dávné hříchy své, říkajíc s apoštolem: „Jaký užitek jsem měla tehdy z toho, zač se nyní

stydím?“ Pokání své dosvědčovala jsi skutky milostivými: bídu zmírňovala, pocestné a nuzné odívala. Svědčili kněží, jak obětavě ses o ně starala. Z majetku svého obohatila jsi zlatem a stříbrem příbytky Boží. Za to k tobě všichni s díky volají:

Raduj se, štedrá matko chudých, oporo chromých, oko slepých!

Raduj se, utěšitelko vdov a sirotků, netoužící po světské slávě!

Raduj se, která jsi uhnula z cesty mocichtivým a uchýlila se do ústraní!

Raduj se, která sis přála jedině sloužit Bohu až do konce svých dnů!

Raduj se, zbožná v životě, mírná a laskavosti plná, rychle pomáhající!

Raduj se, šlechetná paní, k nuzným slitovná a k Bohu i lidu plná lásky!

Raduj se, kněžno Ludmilo, ✠ mučednice a země české hvězdo jitřní!

Kondak 9.

rahomíra pohanská přirovnána jest k Jeza-bel, která vraždila proroky, anebo k Evě, která porodila Kaina i Ábela. Když se zbožná služebnice Kristova Ludmila oděla ve zbroj pokory a trpělivosti proti ostnu pýchy snachy své, odebrala

Modlitba

Svatá Ludmilo! Pevnou vírou, nadějí hlubokou a láskou širokou, ve skutcích mírnou, povahou líbeznou a poutem všeliké dokonalosti s Bohem ses spojila a ani ve smrti ses neodloučila od Něho. Ó, země česká, tak drahocenným darem jsi byla obdařena, tak jasného světla paprsky jsi ozařována, tak mocná ochránkyně svou přímlovou tě podporuje!

Do shromáždění nebešťanů byla uvedena a nyní s odhalenou tváří na Krále ve slávě hledí naše kněžna Ludmila, léčící nemocné, sytící hladové, útočiště chudých, šířitelka víry křesťanské!

Pamatujme, že z našeho středu do nebes odešla matka věřících a podporovatelka naší víry, vítězným věncem vavřínovým ověčená. Matka, které se již dostalo pocty na výsostech a jež k Bohu přistoupila, aby se za nás přimlouvala, jestliže se toho ukážeme hodnými.

Modlíme se k té, jejíž památku věrně uctíváme, aby nám pomáhala, když toužíme napodobit její zbožnost. Svatá Ludmilo, dej, aby tvé Duchem pozlacené ostatky šířily v našich srdcích vůni ctností, jimiž jsi, paní blahoslavená, naplnila život svůj.

Prosíme tedy naši milovanou jitřní hvězdu, aby rozžehla v našich srdcích rozbřesk Božího dne, otevřela naše duše úsvitu Božského Slunce Kristova, abychom nikoliv jako ve tmě klopýtali

Kondak 13.

svatá mučednice Ludmilo, plameni andělský,
věrná služebnice Boží! Přijmi od nás tento
chvalozpěv, pros milostivého Boha našeho, aby
vdechl do našich srdcí vůni svaté víry pravoslav-
né. Ať rozhojní se v našich životech olej skutků
dobrých a nepohasnou naše lampy v čase půlnoč-
ního setkání s nebeským Ženichem. Nechť učině-
ni jsme hodnými zpívat mu navěky ve svatební
síni Království nebeského:

A l l e l u j a !

(Tento kondak třikráte.)

Následuje: znovu 1. ikos a po něm 1. kondak

se na hrádek Tetín, aby se ještě více ozdobila kle-
noty ctností, v předtuše, že ji pronásledovatel do-
stihne a ona bude obdařena palmou mučednictví.
Drahomíra oklamaná ďáblem a svou zlobou, po-
sedlá děsem ze světice, brzy vskutku poslala dva
služebníky své, syny nepravosti, s mocnou tlupou
na Tetín, aby zahubili tichou ovečku ve chvíli, kdy
za noci volá k Bohu:

A l l e l u j a !

Ikos 9.

Nepochopitelná je pro pohana pokora a sva-
tost křesťanská a čisté srdce Svatým Duchem
osvěcované je nepřístupné k nahlédnutí člověku
nespravedlivému. Proto nevěřila vládychtivá
a zlými chťiči oslepená Drahomíra čistým úmys-
lům Ludmily. Spalován byl ďábel modlitbou, čis-
totou, pokorou a ctnostmi světice, proto vléval
svou zuřivost do srdce nešlechtné pohanské
služebnice své, aby spěchala prolít krev nevinné
ovečky Kristovy. Ty jsi, kněžno Ludmilo, zatím
bděla na modlitbách, horlivě ses postila a rukou
štedrou všem dobrodiní prokazovala, připravujíc
se předstoupit brzy na soud Stvořitele, Spasitele
a Krále svého. Proto tě s tehdejšími lidem českým
i my uctivě zdravíme:

Raduj se, vyznavačko Boží Trojice, neboť jsi zís-
kala svůj lid pro Krista!

Raduj se, šířitelko vznešené víry křesťanské
v zemi divoké a na poušti nevíry!

Raduj se, otevírající dveře své prosícím i modlit-
bám našim stále nasloucháš!

Raduj se, hrdinko duchovního zápasu, ve ctnos-
tech dokonalá!

Raduj se, kněžno, změkčující tvrdá lidská srdce
k poznání lásky Boží!

Raduj se, východní paprsku úsvitu, jitřní zvěsto-
vatelko Slunce Krista!

**Raduj se, kněžno Ludmilo, ✧ mučednice
a země české hvězdo jitřní!**

Kondak 10.

Stalo se, co dávno předviděl svatý Václav v ji-
nošství svém. Nadán totiž duchem proroc-
kým poznal, co přijíti má. Zjevil mu Kristus Pán
v jasném vidění dům kněze Pavla, Ludmile věrně
sloužícího, celý zpustlý a okras zbavený. Vysvětlil
tenkrát hned Václav, Duchem Božím naplněn, že
poboření domu je znamením blahoslaveného sko-
nání ctihodné babičky Ludmily, a dále dopředu
vyličil podrobnosti krutého umučení světice
a zvěstoval následné vypuzení jí věrného ducho-
venstva. Tak se ti i stalo, svatá vyznavačko Lud-
milo. Ty jsi však řekla jen: „Za vše budiž Bohu
sláva!“ a zapěla jsi Hospodinu:

ostatky Ludmily. K nesmírnému údivu jejich na-
lezl kněz Pavel tělo nebožky i oděvy na něm
uchráněny jakéhokoliv porušení a tlení. S velikou
radostí, vzdávající Bohu díky, zahalili svaté tělo
do látek drahých a přenesli je z Tetína do basiliky
sv. Jiří na hradě pražském. Jásali věrní křesťané,
velebili Krista za takové znamení. Kníže Václav
a veškerý lid se zbožnou bázni hleděli na neporu-
šené tělo, nedotčené práchnivěním a vypadající
jako živé. Usoudili všichni, že jsi hodna, Ludmilo,
veškeré chvály a úcty. Oni i my ti nadšeně
zpíváme:

Raduj se, tvé uctívané tělo do Prahy přeneseno
bylo!

Raduj se, tvé proslavení ozdobeno bylo divy
a uzdravením jinocha!

Raduj se, Ludmilo, šatem blahodati Ducha odě-
ná, tělo jsi před tlením uchránila!

Raduj se, Kristu podobná, soužení a muka pokor-
ně přijímající!

Raduj se, hvězdo jitřní, nebeská ochránkyně
všech věrných odkazu tvému!

Raduj se, zastánkyně, pravoslavným křesťanům
Bohem darovaná!

**Raduj se, kněžno Ludmilo, ✧ mučednice
a země české hvězdo jitřní!**

**Raduj se, kněžno Ludmilo, ❖ mučednice
a země české hvězdo jitřní!**

Kondak 12.

těžkých dobách po odchodu svaté Ludmily, díky vroucím přimluvám jejím, nezanikl odkaz cyrilometodějský. Západ nepohltil světlo vzešlé na východě a slunce východní víry nad naší zemí už nikdy nezapadlo. Nepřátelé je skrývali za temným mrakem cizí víry, za mlhou bludů a pokazené zbožnosti. Cestu k němu zahradili trním nesrozumitelné řeči chrámové. Leč shůry stále prosvítá čistá záře i skrze nakupená mračna. Preláti franského náboženství tuze nenáviděli Pravoslaví slovanské, ošklivili si křesťanství Metodějovo a bohoslužbu byzantskou urputně vyháněli ze země naší. Rozhodli se tedy zahladit tvou památku, blažená paní úsvitu. Pravoslavní Slované přesto dodnes u nás i na Východě volají k Bohu s vděčností, že nám svatou Ludmilu za mocnou přimlůvkyni daroval:

A l l e l u j a !

Ikos 12.

Zbožný kníže Václav pamatoval na babičku svou i na význačnou svatost její a na oslavení, jehož se jí od Všemohoucího dostalo. Knížecí poslové odkryli hrob na Tetíně a vyzdvihli posvátné

A l l e l u j a !

Ikos 10.

Vědouc, co se má stát, povolala jsi kněze Pavla, vyzpovídala ses upřímně a přijala svaté Dary přečistých Těla a Krve Páně. V noci vrazi vtrhli dovnitř. Ty jsi jim pravila: „Jaké šílenství se vás zmocnilo? Jako vlastní syny jsem vás vychovávala, zlatem a skvostnými šaty vás obdarovávala. Povězte, zda jsem vám někdy ukřivdila.“ Zuřivci zatvrzelí jako kámen vztáhli na tebe nestydaté ruce a na podlahu tě srazili. Jen maličko tě nechali se pomodlit, nic na prosbu tvou nedali, abys mečem byla sřata a příkladu mučedníků se prolitím své krve podobala. Místo toho tě závojem tvým uškrtili a pozemského žití takto zbavili, abys žila navěky s Pánem Ježíšem Kristem, jehož sis zamilovala. Věrní křesťané ti proto jako stále živé s nadějí zpívali:

Raduj se, záštito svaté víry Metodějovy, tvé jméno je klenotem Čechů!

Raduj se, ochránkyně Kristu věrných, jsi vzácným myrem šířícím vůni!

Raduj se, hlubino pokání, stoupala jsi k Bohu jako kadilo oběti čisté!

Raduj se, vzácná perlo, do koruny nebeského Krále vsazená!

Raduj se, urozená, pústem posílená, zlato očištěné ve výhni mučednictví!

Raduj se, na zemi blahoslavená, v nebi blažená a za lid se přimlouvající!

Raduj se, kněžno Ludmilo, ✧ mučednice a země české hvězdo jitřní!

Kondak 11.

Ken nakrátko se veselili vrahové svaté Ludmily z loupeže, vbrzku na ně dopadl trest Boží a ztratili žalostně život pozemský i věčný. Slavnými zázraky je pak dosvědčována svatost ostatků mučednice. Obličej její se skvěl jako živý a obnovila se na něm spanilost mládí. Podivuhodná vůně, nad všechny květy a pozemská arómata krásnější, stoupala z hrobu Ludmilina. Sedmkrát bylo za tmavé noci spatřeno sestupovat na její hrob ohnivé pochodně a svíce žhnoucí světlem Božským, naznačující záři víry, kterou se za života svého zaskvěla, či snad to bylo znamení světlých andělů vítajících Ludmilu mezi sebou. Slepý se na hrobě tom uzdravil, takže všichni v údivu zvolali:

A l l e l u j a !

Ikos 11.

Když o tom uslyšela nešlechtná snacha tvá, padla na ni hrůza a rozkázala, aby nad hrobem

tvým, Ludmilo, byla vystavěna basilika zasvěcená archandělu Michaelu a zázraky tvé pak byly přičítány mocnostem andělským. Tím však nevědomky posloužila tobě, neboť jsi byla nejen v nebi, ale i na zemi připočtena k obyvatelům nebes, andělským služebníků Hospodina zástupů. Zároveň tím vražedkyně pro budoucí věky sama dosvědčila opravdovost tvých zázraků. Na tom místě vykonala jsi mnoho skvělých divů k povzbuzení lidu a na důkaz daru svatosti od Pána Ježíše. My jsme od neduhů, sklíčenosti a slabosti ve víře léčení a na duchu posilování pramenem uzdravujícím, jež vyvěrá z tvých ostatků a kdo tě chválí a ctí, z něj čerpá. Proto k tobě voláme:

Raduj se, tvá schránka byla obdařena svatostí dosvědčenou zázraky!

Raduj se, zanechala jsi nám ostatky vydávající vzácnou vůni duchovní!

Raduj se, denice, zjevila jsi na hrobě svém ohnivé světlo Boží blahodati!

Raduj se, slitovná Ludmilo, pomíjivé jmění rozdávající!

Raduj se, skrytou modlitbou si nepomíjivý poklad v nebi ukládající!

Raduj se, o Kristu jsi ztrátou života svědčila, duši pro věčnost spasila!